

BEELD

CLEAN AIR REFIT

In vervolg op onze succesvolle ontwerpstudie 'Clean Air Schools' uit 2013 heeft atelier PRO nu een bestaand gebouw onder handen genomen: het voormalige Europol kantoor aan de Raamweg in Den Haag. Een locatie met alleen maar rode alarmsignalen op het gebied van fijnstof. No way dat je hier een wat 'softere' maatschappelijke functie in zou kunnen realiseren. Een uitgelezen kans om onze Clean Air Toolbox op los te laten.

De centrale onderzoeksvraag voor deze CLEAN AIR REFIT case is tweeledig:

1. Hoe kunnen we door middel van het herontwikkelen en transformeren van een bestaand gebouw de luchtkwaliteit in de directe omgeving daarvan verbeteren?
2. Hoe kunnen we Raamweg 47 geschikt maken voor doelgroepen in de zorg?

Daarbij nemen we de 3 belangrijkste lessen van onze studie uit 2013 mee namelijk:

1. Vieze lucht gaat niet weg en wordt niet minder dankzij een gebouw, je kunt het alleen *verplaatsen*
2. Zuig de lucht aan, waar het het *schoonstis*, dus niet op het hoogste punt wat zo vaak wordt gedacht
3. De mate van *stickyness* is belangrijk om vieze lucht te vangen: dan blijft het als het ware plakken. Zo kan het gebouw toch wat van de vervuiling afvangen

Bij dit ontwerpend onderzoek

zijn wij als volgt te werk gegaan:

Stap 1: Kies je doelgroep.

We bepalen drie doelgroepen - of zorg-consumenten- aan de hand van de zorgmentaliteit doelgroepen van Motivaction:

1. long stay, luxegeoriënteerde zorgcliënten die kwaliteit willen
2. short stay cliënten die precies willen weten wat een behandeling omvat en kost
3. incidentele, gemaksgesichte zorgzoekers die af en toe een behandeling inkopen

Elke groep krijgt een eigen plek in het gebouw aan de hand van wensen en eisen zoals bereikbaarheid, mate van privacy en gewenste comfort.

Stap 2: Maak scenario's voor verbetering.

Hoe groot is de fijnstofproblematiek op deze locatie? Nou, groot dus. Van elke Clean Air Tool hebben we een SWOT-analyse gemaakt en ook locatiespecifiek benaderd. In hoeverre is deze toepasbaar en realiseerbaar aan de Raamweg? Aan de hand van een scenario hebben we met experts de voorgestelde aanpak besproken, hetgeen leidde tot een aanscherping.

De belangrijkste ingrediënten:

- Vieze lucht is iets zwaarder en blijft hangen in hoekjes, dus: afhankelijk van de overheersende windrichting maak je aan de lijzijde van je gebouw een 'schone lucht pocket'. Hier zuig je de lucht aan naar binnen door een electrostatische filter. Zo functioneert het gebouw als filter voor een klein stukje directe buitenruimte: een groene 'bubbel'. De groene speelvelden van de nabijgelegen school nemen we hierin mee.
- Aan de loefzijde is het zaak het gebouw meer gesloten te maken, met verspringingen

ONTWERPTEAM

projectarchitect
Alex Letteboer, Naomi Schiphorst

projectmedewerkers

Berit Piepgras, Ioana Ailincai,
Paul Fouchier

PROJECTTEAM

adviseur
Deerns, Arup, TNO, TU Delft, Anna Vastgoed, Heijmans Bouw, Virus Free Air, GGD Haaglanden, Sjoerd Hoogewerf, Rijkswaterstaat, Stadsruim, Dutch Green Building Council, ISS Integrated Facility Services

- in de gevel waarlangs de vieze lucht omhoog 'krult' en over het gebouw heen stroomt. De bestaande bunker willen we in ere herstellen, omdat deze helpt de gewenste luchtcirculatie te realiseren. De stickyness van het gebouw maken we groter door de klimop lekker te laten groeien aan de gevel.
- We voegen een kas toe waarin je als in een stulp kunt genieten van verse lucht. Wellicht een luxe in de nabije toekomst!

Gebouwen als leveranciers van schone lucht (Milieu november 2016, nr.7)

Stap 3: Take it to the max.

De voorgestelde aanpak is heel gedegen en kan zeer succesvol zijn, maar kan er een tandje bij? Hoe kunnen we met herontwikkeling van dit gebouw bijdragen aan verbetering van de buurt en die daarmee sterker op de kaart zetten? Dat was stap 3. De benadering van de ontwerp-opgave vanuit de Clean Air insteek levert namelijk interessante en waardevolle sociaal-economische voordelen:

- Je focus ligt op het buitenklimaat en je werkt gelijktijdig aan een beter binnenklimaat
- Herstel van waardevolle monumenten is tegelijk een culturele daad, waar je ook andere doelgroepen mee kunt aanspreken en kunt aanhaken bij andere partners andere financieringsbronnen
- Wanneer je het groen van de locatie in verbinding brengt met omringende groene terreinen, ontstaat een fantastische plek voor de buurt.
- De kenmerkende en letterlijk groene gevel levert een grote bijdrage aan de 'green branding' van de locatie
- Door het teruggeven van het pand aan de buurt, door het te openen en een publieke functie te geven, draag je bij aan een vriendelijkere en veiligere leefomgeving van de omwonenden

Uit de ontwerpstudie in 2013 heeft atelier PRO 6 nieuwe tools gedestilleerd waarmee je een nieuw gebouw kunt ontwerpen dat kan bijdragen aan schonere lucht in de directe omgeving. Tijdens de refit-challenge is gebleken dat de toolkit niet zonder meer 1-op-1 is toe te passen op een ander ontwerp, laat staan een bestaand gebouw. Steeds ga je op zoek naar de ideale mix van ingrepen die locatiespecifiek het meeste effect hebben om een gezonde omgeving te realiseren.

Na afronding van deze case heeft atelier PRO zich tot doel gesteld de 'lessons learned' toe te passen in een actuele bouwopgave.